

EL PUIG DE MASSANELLA

Serra de Tramuntana. Mallorca.

Amb els seus 1365 metres, és el cim més alt de l'illa al que hom pot pujar lliurement atès que el Puig Major, el més alt, és zona militar i hi cal permís.

En tractar-se d'una de les fites excursionistes clàssiques de la Serra, disposem de diversos itineraris i variants. Els més habituals: per migdia, pel coll de sa Línia (o de Mancor) be des del Coll de sa Batalla, o be des de Mancor. Pel nord, des del Coll des Prat, a partir del camí (GR 221) entre el Prat de Cúber i Lluç o també des del Coll de Sa Batalla pel Pas de na Bel.

La ressenya és una ascensió en travessa des del Coll de sa Batalla al refugi de Tossals Verds. Complementada amb dues més: una circular des de Lluç i una travessa entre aquest santuari i el refugi. Aquestes darreres, son ressenyés antigues i, malgrat que els camins no han variat, si poden haver-ho fet altres elements com la senyalització. D'aquesta forma queden recollits bona part dels itineraris de la zona i opcions per assolir el cim.

Com arreu de la Serra, hi trobarem importants vestigis de l'aprofitament secular del massís per nevaters i carboners. Passarem pel costat d'algunes Cases de Sa Neu, grans pous de glaç, veurem restes de forns, rotlos de sitja sobre els que s'alçaven les carboneres i restes de cabanes de carboners. Aquesta explotació va subsistir fins la primera meitat del segle XX i va arribar a ésser tant intensiva que, pel que hem pogut llegir al Centre d'Informació de la Serra de Tramuntana de Ca s'Amitger, va comportar la pràctica destrucció d'importants masses forestals de boix.

Bona part dels camins que recorrerem son els que feien servir aquells nevaters i carboners dels que perdura el record a la toponímia, com és el cas del Puig, Casa de sa Neu i Ses Voltes d'en Galileu.

Pel que fa a la vegetació el bosc predominant és l'alzinar que, amb un sotabosc escàs, facilita el trànsit. Seguit de la pineda, de sotabosc més espès. A les cotes més altres, el bosc desapareix per donar pas a amplis mantells d'espècies arbustives, algunes endèmiques com el càrritx, i els punxents "coixins de monja".

Pel que fa a la morfologia del terreny, travessarem àmplies zones de clàssica erosió càrstica. Aquesta natura calcària fa que l'aigua no brolli ran de terra i calgui anar-la a cercar al subsòl mitjançant mines. És el cas de la Font de s'Avenc o de la des Prat.

La des Prat és la deu que forneix la Canaleta de Massanella, un altre dels itineraris clàssics de la Serra, que recorrerem parcialment.

En travessa del coll de sa Batalla al refugi de Tossals Verds pel Coll de sa Línia i la Canaleta de Massanella

Distància	19,25 km
Desnivell acumulat	+1282 -1391m
Nivell de dificultat	moderat
Data	2 de juny de 2016
Cartografia	Editorial Alpina. Tramuntana Nord i Central (1:25000)
Punts per a GPS	http://ca.wikiloc.com/wikiloc/view.do?id=13689433

Accés

El Coll de sa Batalla està situat entre els punts quilomètrics 20 i 21 de la Ma-10 (Andratx-Pollença). També s'hi accedeix des d'Inca per la Ma-2130. Hi ha una benzinera i diversos restaurants.

Coll de sa Batalla (575m)

Hi ha dues versions sobre l'origen del nom. Una fa referència a la contesa en la que fou derrotat, el 1618, l'escamot de bandolers dels Boda de Selva. L'altra al so del

batall de les campanes de Lluc, que el pelegrí sentia per primera vegada just arribar-hi.

Comencem a caminar per la carretera Ma-2130 en direcció a Inca, passem el pont des Guix sobre el torrent de Comafreda i prenem a mà dreta el Camí Vell de Caimari a Lluc (GR 222) direcció a Caimarí. Passats uns 250 metres, el deixem per un altre, també a mà dreta, que ens mena fins a l'accés a la possessió de Comafreda (1).

Amb es Frontó (contrafort oriental del massís) alçat davant nostre, el camí es divideix. El ramal de la dreta mena a les cases, que podem albirar en aquesta direcció. El del mig, indicat com a "es Prat", al Coll des Prat, pel Torrent de Comafreda (2). El de l'esquerra, indicat com a "puig", al Coll de sa Línia (o de Mancor). Anem a l'esquerra, per camí carreter, en moderat pendent fins al coll.

- (1) El pas per aquesta finca és de peatge. Per a més informació: <http://www.puigdemassanella.com>. La vall de Comafreda té la pluviometria més alta i les temperatures més baixes de l'illa (GEM). D'aquí el nom i el gran nombre de cases de neu.
- (2) És el camí que prendríem si volguéssim accedir al cim pel vessant nord, pel pas de na Bel o pel Coll des Prat.

Coll de sa Línia, o de Mancor (824m)

També conegut com Coll des Pils. Per aquí passava la línia elèctrica que, provinent de la central del Gorg Blau, subministrà electricitat a Mancor de la Vall a partir de 1905.

Uns pilons de pedra, obra del Foment del Turisme, senyalen el camí del cim "puig". Comencem a enfilarnos a mà dreta, per camí ben fressat, entre llaçades. El pendent s'accentua mentre albirem els puigs Cargoler des Guix, de n'Alí, des Grau, de s'Alcadena i d'Alaró.

Més amunt un altre piló assenjala la bifurcació "font y puig" o "puig y font", en referència a la font de s'Avenc. Prenem el ramal de la dreta, l'antic camí de ferradura dels nevaters. Però be podríem fer-ho pel de l'esquerra, per on retornarem.

Quan deixem el bosc enrere sortim sobre el Pla de sa Neu, on podem albirar una paret de pedra seca que en aquest cas no servia de termenal, sinó per emparar la neu de les ventades. Separades del camí, prop de la carena, hi ha dues cases de neu. També hi albirem la carena del Massanella amb el cim secundari a mà esquerra i el principal a mà dreta.

Més endavant, abans d'emprendre la darrera pujada al cim, retrobem per l'esquerra el camí de la font.

Puig de Massanella (1365m)

El cim és una talaia des de la que s'albira bona part de l'illa. En el sentit de les busques ressalten, entre molts altres indrets: als nostres peus el Coll i Comellar des Prat amb el camí que els travessa; s'endevina l'Entreforc del Torrent de Pareis; el puigs d'en Galileu, Roig, Cargoler de Femenia i Tomir; les badies de Pollença i Alcúdia; els puigs Cargoler des Guix, de n'Alí, de s'Alcadena i d'Alaró; la badia de Palma; el puig des Tossals Verds i el Morro d'Almallutx; l'embassament de Cúber, el Penyal des Migdia i el més alt de tots, el Puig Major.

Antigament, el Puig de Massanella era conegut com Puig Major de Lluc o Puig Major de Massanella. A l'actual Puig Major se l'anomenava Puig Major de Son Torrella, de Sóller o de sa Calobra.

Al cim s'hi obre un avenc de sis metres de diàmetre per 21 de fondària.

Per davallar al Prat de Cúber, en direcció als Tossals Verds, tenim dues opcions. La més curta és anar a buscar el GR 221 al coll des Prat. Ho podem fer per una lleixa que baixa esbiaixadament (desgrimpada fàcil) a buscar la paret termenal entre les possessions de Comafreda i Massanella o carenejant fins al cim secundari i baixar per un camí (més fàcil, fites) que flanqueja fins a pocs metres sota el coll.

Nosaltres però tornem sobre els nostres passos fins a la bifurcació entre el camí dels nevaters i el de la font, on anem a la dreta. Poc més enllà trobem una altra piona que assenyalava el camí de la font, i continuem davallant.

Font de s'Avenc (1116m)

És un avenc que fou habilitat pel Foment del Turisme, amb esglaons, un banc de pedra i tres piques on es recull l'aigua.

Retornem al Coll de sa Línia on seguim una pista, indicada per un altre piló, en direcció a Mancor, tot davallant pel Comellar des Bosc.

Cases des Bosc (420m)

Les Cases o Caseta des Bosc, és una construcció sòbria i isolada a la capçalera del torrent homònim per on, a mà esquerra, hi arriba el camí de Mancor de la Vall. Actualment és habilitada com a refugi. Continuem recte per la pista que aviat esdevé corriol, un antic camí de ferradura prou rostre que ens enfila en direcció a un collet entre la Serra Mitjana i el Puig des Castellot des Rafal, on localitzem la Canaleta de Massanella.

Canaleta de Massanella (460m)

La Canaleta és una de les obres d'enginyeria tradicional més importants de la Serra, construïda el 1750 per a solucionar els problemes d'aigua del llogaret de Massanella. S'inicia a la Font des Prat, té un recorregut de gairebé vuit quilòmetres i salva un desnivell de més de cinc-cents metres. El mestre d'obres va ser Jacint Josep "Montserrat" Fontanet qui, després dels intents infructuosos de diversos enginyers, aconseguí acabar-la en només dos anys. Fontanet no era pas enginyer de formació, però sí un expert conrador.

Destaca l'aqüeducte de quatre arcs (es Pontets i els Arcs d'en Fontanet), separat de la roca de tall vertical, que salva un cingle de considerable alçària. I sa Foradada, una obertura a la roca a través del qual passa la síquia.

Fins a les primeries de la dècada dels 80 del segle passat, l'aigua corria a cel obert. Actualment ho fa per l'interior d'un tub.

Nosaltres solament en recorrerem el tram de capçalera, revoltant a mitja alçada es Castellot des Rafal i seguint el Torrent des Prat fins a bastar-ne la llera, a l'alçada d'una passarel·la per on discorre el GR 221. La creuem i el seguim a mà dreta, pel marge dret, obviant més amunt el ramal a la Font des Noguer, fins a la Font des Prat.

Font des Prat o de Massanella (750m)

Brolla a l'interior d'una mina, en un costat del Prat de Cúber. En un registre al davant mateix, podem observar la captació de la síquia.

Sobre els nostres passos retornem a creuar la passarel·la i, pocs metres més avall, travessem de nou la llera, ara a gual, continuant pel marge dret.

Seguint el GR ens anem separat del torrent. Per atènyer el refugi tenim dues opcions, totes ben senyalitzades i de semblant distància.

Refugi de Tossals Verds (525m)

Instal·lat sobre unes cases construïdes el segle XIX, al costat de l'antic camí d'Alaró a Almallutx, a la capçalera del Torrent d'Almadrà, en un paratge dominat pels puigs de s'Alcadena, d'Alaró i des Tossals Verds.

Gestionat pel Consell de Mallorca, és ubicat en una finca de titularitat pública. A l'exterior es pot visitar un petit jardí d'espècies autòctones i observar les peces de pedra que formaven part de la tafona.

Circular des de Lluc pel coll des Prat i retorn pel de sa Línia

Distància	16,9 km
Desnivell acumulat	1215m

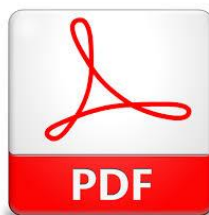
Nivell de dificultat	moderat
Data	16 d'abril de 2007
Cartografia	Editorial Alpina. Tramuntana Nord (1:25000)
Punts per a GPS	http://ca.wikiloc.com/wikiloc/view.do?id=474645

Accés

A Lluc s'hi accedeix per la Ma-2140 des de la Ma-10 (Andratx-Pollença). També des d'Inca per la Ma-2130.

Descripció de l'itinerari

Atenció: és una ressenya antiga i, malgrat que els camins no han variat, sí poden haver-ho fet altres elements com la senyalització.

De Lluc als Tossals Verds

Etapa 6 de la Ruta de Pedra en Sec GR 221

Distància	15,34 km
Desnivell acumulat	+1140 -1011m
Nivell de dificultat	moderat
Data	11 de març de 2008
Cartografia	Editorial Alpina. Tramuntana Nord i Central (1:25000)
Punts per a GPS	http://ca.wikiloc.com/wikiloc/view.do?id=474678

Descripció de l'itinerari

Atenció:

- És una ressenya antiga i, malgrat que els camins no han variat, sí poden haver-ho fet altres elements com la senyalització.
- Aquest itinerari no accedeix al cim, però passa pel Coll i la Font des Prat amb el que ens pot ser útil per combinar-lo amb algun dels dos anteriors.

